

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr
11/1989-90 med anledning av

- 1) landskapsstyrelsens framställning till landstinget med förslag till landskapslag angående ändring av landskapslagen om landskapsrevisionen och
- 2) Itm Bert Häggbloms lagmotion med förslag till landskapslag angående ändring av landskapslagen om landskapsrevisionen.

Landstinget har den 17 november 1989 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Utskottet har i anslutning härtill behandlat lagmotionen nr 27/1988-89 som remitterades till utskottet den 28 november 1988. Utskottet, som hört landskapsstyrelseledamoten Magnus Lundberg och landskapsrevisorernas ordförande, stadskamreren Björn Grüssner och som inbegärt finansutskottets utlåtande i ärendet, får härmed anföra följande.

I framställningen ingår förslag om att landskapsrevisorernas mandatperiod skulle fastslås till ett år efter att hittills ha följt landskapsstyrelsens mandatperiod som dock inte längre är preciserad i tiden. Vidare föreslås revisorerna få möjlighet att granska landstingets samt Ålands delegations i Nordiska rådet räkenskaper. Revisorernas rätt att granska hur mottagare av lån och bidrag ur landskapets medel använt medlen föreslås utvidgad och preciserad. I lagmotionen föreslås att landskapsrevisorerna skall ha en uttrycklig rätt att granska även verksamhet i aktiebolag i vilka landskapet innehar aktiemajoriteten.

Utskottet har funnit att vissa av de föreslagna ändringarna motiveras av ändringar i annan lagstiftning. Det har vidare i anslutning till landskapsrevisorens arbete framkommit motiv för att utvidga revisorernas rätt och möjligheter att utföra sitt granskningsarbete. Framställningen grundar sig därför huvudsakligen på initiativ från revisorerna. Den i lagmotionen föreslagna rätten för revisorerna att inbegära uppgifter även från aktiebolag i vilka landskapet har majoritetsägarställning återfinns också i landskapsrevisorernas av talmanskonferensen omfattade förslag till lagstiftningsåtgärder. Också frågan om granskningen av landstingets räkenskaper har under en längre tid diskuterats mellan landskapsrevisorerna och landstingets förvaltningsorgan.

Utskottet har funnit att de i framställningen ingående förslagen är motiverade och ändamålsenliga och har därför omfattat den med endast mindre ändringsförslag. Utskottet har dessutom i sak omfattat det i lagmotionen ingående förslaget, dock något omarbetat i enlighet med landskapsrevisorernas och talmanskonferensens tidigare nämnda utkast. Genom de föreslagna ändringarna och tilläggen skapas enligt utskottets åsikt förutsättningar för en effektiv revision som omfattar hela den offentliga hushållningen inom landskapets sektor.

Detaljmotivering

1 §. Utskottet omfattar landskapsstyrelsens förslag om att revisorernas mandatperiod skulle förkortas till ett finansår. Utskottet konstaterar dock att landstinget så sent som 1984 beslöt övergå från en ettårig till en tvåårig mandatperiod, vilket då ansågs främja ett mera långsiktigt och planmässigt revisionsarbete. Utskottet vill framhålla betydelsen av att revisorerna ges möjlighet att följa upp olika ärenden och att detta inte främjas av alltför täta personbyten. En lämplig avvägning av kontinuitet och förnyelse bör därför eftersträvas i samband med val av revisorer.

Utskottet finner att förslaget i 2 mom., enligt vilket landskapsrevisorerna även kan handha revisionen av landstingets och Ålands delegations i Nordiska rådet räkenskaper, i princip tidigare omfattats av landstinget. I betänkandet nr 5/1988-89 över förslaget till ordinarie årsstat för 1989 framhöll finansutskottet att det "enligt utskottets uppfattning står ... klart att revisorerna bör kunna granska budgetens samtliga förvaltningsområden". Detta uttalande, som anknöt till tidigare förda diskussioner i ärendet, omfattades utan ändringar av landstinget. Den föreslagna fullmakten för landstinget innebär en smidig och ändamålsenlig lösning. Utskottet har erfarit att avsikten är att i landstingets räkenskapsstadga, som antas genom beslut av landstinget, påföra landskapsrevisorerna den aktuella uppgiften. Samtidigt skulle i stadgan införas bestämmelser av mera detaljerad karaktär. Räkenskapsstadgan kan vid behov lätt kompletteras och ändras.

Utskottet konstaterar i sammanhanget att revisorernas uppgift blir att granska den räkenskapsmässiga förvaltningen av medlen medan bedömningen av olika utgifters ändamålsenlighet också i fortsättningen skulle ankomma på kanslikommissionen, det organ inom landstinget som leder och övervakar landstingets ekonomiska förvaltning.

2 §. Utskottet omfattar efter omröstning (2-2) framställningen. Enligt utskottets uppfattning bör det även i fortsättningen vara möjligt att till revisor utse medlem av landstinget. Om revisorerna ges den i 1 § 2 mom. avsedda granskningsuppgiften borde dock inte samma personer handha uppdrag som revisor och som medlem i kansli Kommissionen eller Ålands delegation i Nordiska rådet. Begränsningar i valbarheten är enligt utskottets mening inte nödvändiga, utan frågan kan beaktas i samband med att valen till de olika uppdragen förrättas.

Minoriteten (ledamoten Karlsson och ersättaren Häggblom) har anfört avvikande mening och anser att inte heller medlem av landstinget borde få utses till revisor.

5a §. Utskottet omfattar framställningens förslag och anser att rätten att granska hur beviljade medel använts eller säkerhet utnyttjats ger revisorerna tillräckliga möjligheter att utföra sitt granskningsuppdrag. Längre gående befogenheter skulle enligt utskottet innebära ett omotiverat intrång i enskilda företags eller företagares förhållanden.

Den avsedda granskningsrätten omfattar såväl juridiska som fysiska personer. Granskningen bör dock enligt utskottets uppfattning inriktas på förhållanden av betydelse eller på omständigheter där risk för väsentliga fel annars kan föreligga. Det bör därför anses riktigt att stöd eller säkerhet som enskild person beviljats för sitt eller familjens personliga behov, t.ex. på social- eller familjepolitiska grunder, inte skall kunna granskas. Däremot bör revisorerna ha möjlighet att granska användningen av sådana lån och bidrag som enskild beviljats för drivande av affärs- eller yrkesrörelse.

Utskottet föreslår att uttrycket "landskapsstöd" byts ut mot det språkligt mera konkreta "lån och bidrag". Med bidrag jämställs härvid räntestöd.

De medel som penningautomatverksamheten avkastar fördelas och utbetalas enligt bestämmelserna i penningautomatförordningen av landskapsstyrelsen i enlighet med vad som anges i landskapets enskilda årsstat. Detta innebär att landskapsrevisorerna även har rätt att granska hur de organisationer som åtnjuter understöd av penningautomatmedel använt av dessa medel beviljade lån och bidrag.

7 §. Utskottet har efter omröstning (3-2) föreslagit att nya 2 och 3 mom. fogas till lagens 7 §.

2 mom. införs som komplettering till de i 5a § ingående bestämmelserna. Förslaget baserar sig på av landskapsrevisorerna och talmanskonferensen uppgjort utkast och på finansutskottets utlåtande.

Utskottet har i sak omfattat det i lagmotionen ingående förslaget om utökade möjligheter för landskapsrevisorerna att i sitt granskningsarbete även ägna uppmärksamhet åt aktiebolag i vilka landskapet innehar aktiemajoriteten. I lagtekniskt hänseende hör dock bestämmelsen bättre samman med 7 § som ett nytt 3 mom. Förslaget ger revisorerna möjlighet att direkt från sådana bolag där landskapet innehar majoriteten få utredningar och handlingar. Uppgifter om sådana aktiebolag skall även kunna inbegäras via landskapsstyrelsen och innebär till den delen en uttrycklig precisering av befogenheter som landskapsrevisorerna redan bör anses inneha i stöd av gällande lag. Som framgår av finansutskottets yttrande motsvarar förslaget den rätt statsrevisorerna sedan år 1947 haft beträffande statsbolagen (jfr 3 § lagen om granskning av sådana aktiebolags verksamhet, i vilka staten innehar aktiemajoriteten, ä. FFS 462/84). Fråga är alltså om en bestämmelse som reglerar landskapsrevisorernas rätt och möjlighet att granska och övervaka landskapets hushållning och ekonomiska åtaganden och som har motsvarighet i rikslagstiftningen.

Utskottet vill i likhet med vad finansutskottet framhåller i sitt yttrande understryka den möjlighet till ökad insyn i de ifrågavarande bolagens verksamhet som den föreslagna bestämmelsen innebär. Den omständigheten att bolaget kan komma att granskas dels av sina egna revisorer, dels av landskapsrevisorerna innebär inte enligt utskottets mening någon nämnvärd olägenhet.

Minoriteten (ledamöterna Jansson och Karlsson) har anmält avvikande åsikt och anser tillägget till 7 § obehövt. Ledamoten Jansson anför vidare att det föreslagna 3 mom. är av bolagsrättslig natur och därför skulle innebära att landstingets lagstiftningsbehörighet överskrids.

Ikraftträdelsebestämmelsen. Utskottet föreslår en komplettering i avsikt att förtydliga för vilken tid de i januari 1990 utsedda landskapsrevisorerna skall anses valda.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte antaga det i framställningen ingående lagförslaget i följande lydelse:

L a n d s k a p s l a g
om ändring av landskapslagen om landskapsrevisionen

I enlighet med landstingets beslut

ändras 1 §, 2 § 1 mom., 3 § 1 mom., 8 § 3 mom. och 12 § landskapslagen den 11 juli 1978 om landskapsrevisionen (43/78), av dessa lagrum 1 § sådan den lyder i landskapslagen den 7 juni 1984 (36/84), samt

fogas till lagen en ny 5a § och till 7 § nya 2 och 3 mom. som följer:

1-3 §§

(Lika som i framställningen).

5a §

Revisorerna har rätt att granska beviljandet och användningen av samt tillsynen över lån och bidrag som utgivits ur anslag i landskapets ordinarie eller enskilda årsstat samt av landskapet ställda säkerheter. Om det för revisionsarbetet bedöms nödvändigt kan revisorerna även granska hur mottagaren av lån och bidrag eller säkerhet använt erhållna medel eller utnyttjat ställd säkerhet, utom då fråga är om vad enskild beviljats för sitt eller sin familjs personliga behov.

7 §

I 5a § avsedda mottagare av lån och bidrag är skyldiga att på begäran av revisorerna tillstålla dem uppgifter, utredningar, handlingar och annat material som behövs för granskningen och som gäller ifrågavarande lån och bidrag. Detsamma gäller den till vars förmån landskapet ställt säkerhet.

Revisorerna har rätt att av aktiebolag, i vilket landskapet innehar aktiemajoriteten, samt av landskapsstyrelsen erhålla erforderliga utredningar och handlingar som gäller aktiebolaget. Som här avsett bolag skall i tillämpliga delar betraktas vad som i riket i motsvarande fall avses med aktiebolag i vilket staten innehar aktiemajoriteten.

8 §

(Lika som i framställningen).

12 §

Revisorerna eller av dem anlitade personer får inte för utomstående röja eller till sin egen fördel utnyttja vad de i sitt uppdrag erfarit beträffande sådant som bör hållas hemligt eller om någons personliga förhållanden eller ekonomiska ställning. Vad som här sägs utgör inte hinder för att uppgifter lämnas för utredning av brott eller för väckande av åtal.

Denna lag träder omedelbart i kraft. Revisorer tillsätts nästa gång enligt bestämmelserna i denna lag före ingången av finansåret 1992, varvid även bestämmelserna i 3 § 1 mom. om val av ordförande första gången tillämpas. Oberoende av tidigare bestämmelser skall de landskapsrevisorer, vars uppdrag inletts vid ingången av finansåret 1990, anses valda för finansåren 1990 och 1991.

Mariehamn den 1 mars 1990

På lagutskottets vägnar:

Gunnevi Nordman
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Nordman, ledamöterna Andersson, Christer Jansson (delvis) och Karlsson samt ersättaren Häggblom.

ÅLANDS LANDSTING

Mariehamn den 19 januari 1990

Till lagutskottet

från finansutskottet

Finansutskottet har mottagit lagutskottets brev av den 5 december 1989. I brevet anhåller lagutskottet om utlåtande över landskapsstyrelsens framställning nr 8/1989-90 med förslag till landskapslag angående ändring av landskapslagen om landskapsrevisionen samt landstingsman Bert Häggbloms lagmotion nr 27/1988-89 i samma ärende.

Revisorernas mandatperiod

Finansutskottet anser det vara viktigt att landskapsrevisorernas mandatperiod är så anpassad att den tillgodoser behovet av kontinuitet. Det finns ingenting som tyder på att så inte skulle bli fallet med den i framställningen föreslagna mandatperioden om ett finansår, varför utskottet inte har något att invända häremot.

Landstingets räkenskaper

Finansutskottet anser det vara ändamålsenligt att landskapsrevisorerna i enlighet med det i framställningen ingående förslaget granskar landstingets och Ålands delegations i Nordiska rådet verksamhet.

Omfattningen av rätten till granskning (5a § och TMK:s förslag 7 § 2 mom.)

Finansutskottet har tagit del av talmanskonferensens förslag till framställning med lagförslag om ändring av landskapslagen om landskapsrevisionen. De här ingående förslagen till ändringar av rätten till granskning bygger på behov som landskapsrevisorerna kunnat konstatera i sitt arbete som revisorer. Finansutskottet anser den av landskapsrevisorerna och talmanskonferensen föreslagna utvidgningen av rätten till granskning av hur landskapsstöd m.m. används både skälig och ändamålsenlig varför de i talmanskonferensens utkast till lagframställning (5a § och 7 § 2 mom.) ingående förslagen omfattas av finansutskottet.

Finansutskottet har i det här sammanhanget också tagit del av de utökade rättigheter som statsrevisorerna fått genom lagen om rätt för statsrevisorerna att granska vissa statliga stödåtgärder (FFS 630/88). Genom denna lag har statsrevisorerna fått en väsentligt utökad granskningsrätt som i viss mån sträcker sig längre än den nu föreslagna granskningsrätten för landskapsrevisorerna.

Aktiebolag i vilket landskapet innehar aktiemajoriteten

I landskapsstyrelsens framställning finns inget förslag om att landskapsrevisorerna skulle få rätt att granska aktiebolag i vilka landskapet innehar aktiemajoriteten. Detta har dock föreslagits i en lagmotion av ltm Bert Häggblom med förslag om tillägg till 5a § innebärande en sådan rätt för landskapsrevisorerna (lagmot.nr 27/1988-89). Talmanskonferensen har ⁱ 7 § 3 mom. i sitt utkast till framställning, på basen av de av landskapsrevisorerna framkomna erfarenheterna och konstaterade behoven, föreslagit att landskapsrevisorerna skulle få rätt att i aktiebolag i vilka landskapet har aktiemajoriteten få rätt att granska bolagets handlingar.

Finansutskottet konstaterar att införandet av en sådan bestämmelse kan medföra dubbelkontroll av bolagets verksamhet genom att både bolagets egna revisorer och landskapsrevisorerna erhåller denna rätt, men utskottet anser det ändå vara viktigt med denna möjlighet till ökad insyn i bolagens verksamhet.

Finansutskottet har i det här sammanhanget också tagit del av den lag om granskning av sådana aktiebolags verksamhet, i vilka staten innehar aktiemajoriteten (FFS 968/47, ändrad FFS 462/84) och kunnat konstatera att ett behov av insyn i dylika fall redan infann sig år 1947 i riket.

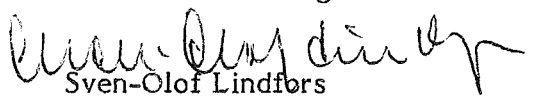
Terminologin

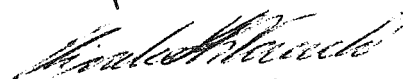
Finansutskottet har kunnat konstatera att ett stort antal olika termer används i fråga om penningmedel som utges av landskapet. Utskottet förutsätter därför att lagutskottet gör en noggrann granskning av de olika begreppen och tillser att korrekta termer används så att språket blir klart och att begreppsförvirringar i framtiden kan undvikas.

Ärendets behandling

Finansutskottet anser det vara viktigt att lagförslaget kan behandlas i början av nästa session så att det kan träda i kraft snarast möjligt.

På finansutskottets vägnar:

Sven-Olof Lindfors
ordförande

Elisabeth Naucclér
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sven-Olof Lindfors, viceordföranden Sundblom och ledamöterna Lindbom, Olofsson och Tuominen.